

CUPRINS

CURSUL I

Fundamentele pedagogiei

I.1. Ce este pedagogia?	11
I.2. Domenii/evoluții ale pedagogiei	13
I.3. Educația obiect de studiu al pedagogiei	16
I.3.1. Ce este educația?	16
I.3.2. Natura fenomenului educațional	22
I.3.3. Fundamentele/determinanții educației	24
I.3.4. Funcțiile educației	25
I.3.5. Structura educației	26
I.4. Factorii fundamentali ai devenirii ființei umane	30
I.4.1. Ereditatea	30
I.4.2. Mediul	32
I.4.3. Educația – factor determinant/fundamental al formării și al dezvoltării personalității	36
I.4.4. Relația dintre factorii dezvoltării psihice și ai formării personalității	37
I.4.5. Sporirea educabilității – obiectiv major al educației permanente/ educației pe tot parcursul/traseul vieții	38
I.5. Rolul educației în dezvoltarea personalității	39
I.5.1. Educabilitatea	39
I.5.2. Delimitări conceptuale	40
I.5.3. Teorii privind educabilitatea	42
I.5.3.1. Teoria ereditaristă sau ineistă	42
I.5.3.2. Teoria ambientalistă	45
I.5.3.3. Teoria dublei/a triplei determinări	46
I.6. Dimensiunile/formele educației	48
I.6.1. Conceptul „formă/dimensiune a educației”	48
I.7. Componentele/laturile educației	53
I.7.1. Educația intelectuală/prin și pentru știință/cognitivă	53
I.7.2. Educația morală	55
I.7.3. Educația estetică	58
I.7.4. Educația tehnologică/profesională/prin muncă și pentru muncă	60
I.7.5. Educația fizică/psihomotrică	63
I.8. Noile educații	64
I.9. Profesionalizarea activității didactice între „dezirabil” și „inevitabil”	70
I.9.1. Rolul cadrului didactic ca agent al schimbării (Comisia pentru educație în sec. XXI - Delors. J. 2000)	70
I.9.2. Conceptul de profesie	70
I.9.3. Conceptul de profesionalizare	71
I.9.4. Competența didactică	71
I.9.5. Eseu privind statutul profesional al cadrului didactic	72
I.10. SINTEZE și abordări pentru seminar din alte perspective/alți autori	80
I.11. Sarcini de reflecție și exerciții aplicative	108
Bibliografie	110

CURSULUL II

Teoria și metodologia curriculumului

II.1. Curriculumul – concept multidimensional	112
II.2. Perspective de analiză a curriculumului	114
II.3. Caracteristicile unui curriculum pertinent.....	115
II.4. Tipuri de curriculum	116
II.5. Curriculum ca structură/alcătuire-analiza de structură.....	118
II.5.1. Finalitățile educației; indicatori în formularea finalităților învățământului preuniversitar	118
II.5.2. Relațiile dintre finalitățile educației.....	123
II.5.3. Funcțiile obiectivelor educaționale/pedagogice.....	124
II.6. Clasificarea obiectivelor pedagogice.....	125
II.6.1. Taxonomia obiectivelor.....	125
II.6.2. Formularea obiectivelor operaționale.....	126
II.7. Pedagogia prin obiective vs. cea bazată pe competențe.....	129
II.7.1. Relația obiective-competențe	131
II.7.2. Relația capacități-competențe.....	132
II.8. Conținuturile curriculare.....	134
II.8.1. Modalitățile de organizare a conținuturilor	135
II.9. Timpul școlar	137
II.10. Strategii didactice.....	138
II.11. Strategii de evaluare	140
II.12. Proiectarea curriculumului.....	140
II.12.1. Caracteristicile proiectării curriculare	140
II.12.2. Proiectarea curriculară centrată pe competențe	141
II.12.2.1. Clarificări noționale	141
II.12.2.2. Modelul curricular din perspectivă pedagogică.....	142
II.12.2.3. Modelul curricular din perspectivă psihologică	142
II.12.2.4. Importanța conținuturilor	142
II.13. Proiectarea construirii curriculumului	142
II.14. Curriculum ca proces/dinamică/etapizare-analiza de proces	144
II.14.1. Proiectarea/elaborarea curriculumului cere cu necesitate respectarea următoarelor fundamente:.....	144
II.14.2. Implementarea curriculumului,.....	148
II.14.3. Evaluarea curriculumului	148
II.15. Curriculum ca produse/Analiza curriculumului ca produs	148
II.16. SINTEZE și alte abordări pentru seminar din partea altor autori.....	151
II.17. Sarcini de reflecție și exerciții aplicative	170
Bibliografie.....	172

CURSUL III

Teoria și metodologia instruirii

III.1. Procesul de învățământ-obiectul de studiu al didacticii.....	173
III.2. Didactica-teorie generală a procesului de învățământ/ teoria instruirii	175
III.2.1. Istoricul didacticii.....	175
III.2.2. Clarificări noționale	177
III.2.3. Didactica generală, didacticele speciale/didactica specialității.....	180
III.3. Procesul de învățământ ca relație predare, învățare, evaluare	183
III.3.1. Procesul de învățământ/concept	183

III.3.1.1. Procesul de învățământ - abordare.....	185
III.3.1.2. Caracterul procesului de învățământ.....	185
III.3.1.3. Funcțiile procesului de învățământ	185
III.3.1.4. Abordarea sistemică a procesului de învățământ. Noțiunea de sistem include un ansamblu organizat de elemente și relații dintre acestea	185
III.3.2. Procesul de învățământ ca proces de comunicare.....	186
III.3.2.1. Comunicarea didactică este o comunicare instrumentală realizată prin mijloace verbale și nonverbale.....	186
III.3.3. Procesul de învățământ ca proces de cunoaștere	187
III.4. Instruirea	188
III.5. Predarea- componentă și funcție fundamentală a procesului de învățământ.....	188
III.5.1. Concept/accepțiune	188
III.5.2.Strategiile de predare	189
III.5.3. Stiluri de predare.....	191
III.6. Învățarea	192
III.6.1. Conceptul de învățare.....	192
III.6.2. Învățarea școlară	193
III.6.2.1. Caracteristicile învățării școlare	193
III.6.2.2. Etapele învățării școlare	194
III.6.2.3. Tipuri fundamentale de învățare	195
III.6.2.4. Condițiile învățării școlare eficiente.....	195
III.6.2.5. Învățarea centrată pe copil/elev/educabil.....	196
III.6.2.6. Învățarea creativității.....	197
III.7. Teorii ale învățării.....	200
III.7.1. Clasificare generală.....	200
III.7.2. Teoriile învățării și rezolvarea de probleme (ca necesitate actuală).....	200
III.7.3. Behaviorismul.....	203
III.7.4. Cognitivismul.....	207
III.7.4.1. Cognitivismul și rezolvarea de probleme (ca necesitate actuală).....	217
III.7.5. Constructivismul – premise teoretice	218
III.7.6. Teoria antrenamentului intelectual	224
III.8. Metodologia didactică	228
III.8.1. Conceptul de metodă de învățământ	228
III.8.2. Mijlocul de învățământ.....	229
III.8.2.1. Funcțiile metodelor de învățământ:	229
III.8.3. Clasificarea metodelor didactice.....	230
III.8.3.1. Metode activ-participative/activ-interactive	230
III.8.4. Caracteristicile principalelor metode utilizate în procesul de instruire (folosite și în învățământul primar și preșcolar/ conform specificității).....	231
III.9. Mijloacele didactice	238
III.9.1. Rolul mijloacelor didactice.....	238
III.9.2. Funcțiile pedagogice ale mijloacelor didactice.....	238
III.9.3. Generațiile mijloacelor de învățământ.....	239
III.10. Principiile procesului de învățământ/principiile didactice.....	239

III.10.1. Concept.....	239
III.10.2. Principiul participării conștiente și active.....	240
III.10.3. Principiul intuiției.....	240
III.10.4. Principiul legării teoriei cu practica.....	240
III.10.5. Principiul învățământului sistematic și continuu.....	241
III.10.6. Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor și a abilităților.....	241
III.10.7. Principiul accesibilității și individualizării învățământului.....	241
III.10.8. Principiul asigurării conexiuni inverse.....	241
III.11. Moduri și forme de organizare a procesului instructiv-educativ.....	241
III.11.1. Lecția.....	241
III.11.2. Tipuri și variante de lecție după sarcina dominantă.....	242
III.11.3. Evenimentele instructionale (etape - văzute tradițional) ale unei lecții.....	244
III.11.4. Alte forme/modalități de organizare a procesului de învățământ pe clase și lecții în decursul timpului.....	245
III.12. Proiectarea activităților didactice.....	248
III.12.1. Conceptul de proiectare didactică (microstructural).....	248
III.12.2. Funcțiile proiectării pedagogice/design instructional.....	248
III.12.3. Etapele proiectării didactice.....	250
III.12.4. Proiectarea la nivelul învățământului preuniversitar.....	251
III.12.5. Proiectul didactic (de lecție sau de activitate).....	257
III.13. Activitățile integrate în grădiniță (concept/metodologie).....	258
III.13.1. Conținutul activității didactice pe domeniile experiențiale.....	259
III.13.2. Forme de organizare a activităților didactice în grădiniță.....	260
III.13.3. Proiectare la nivel de grădiniță.....	261
III.14. Sarcini de reflecție și exerciții aplicative.....	262
Bibliografie.....	264

Cursul IV

Teoria și metodologia evaluării

IV.1. Evaluarea școlară – componentă fundamentală a procesului de învățământ-abordări generale.....	265
IV.1.1. Operațiile evaluării.....	270
IV.2. Stabilirea modurilor de evaluare /a metodologie.....	272
IV.3. Funcțiile evaluării.....	273
IV.4. Tipuri/forme de evaluare.....	275
IV.4.1. Evaluarea inițială.....	277
IV.4.2. Evaluarea formativă.....	278
IV.4.3. Evaluarea sumativă (cumulativă)/finală.....	279
IV.4.4. Evaluarea criterială.....	280
IV.4.5. Evaluarea normativă.....	280
IV.4.6. Evaluarea formatoare.....	280
IV.5. Metode și instrumente de evaluare.....	281
IV.5.1. Clasificarea metodelor de evaluare.....	281
IV.5.2. Instrumente de evaluare.....	282
IV.5.2.1. Criterii de selecție și organizare a instrumentelor evaluative.....	282
IV.5.2.2. Calități/funcții ale instrumentelor de evaluare.....	282
IV.6. Metode tradiționale/clasice de evaluare.....	283

IV.6.1. Evaluarea orală.....	283
IV.6.2. Evaluarea prin probe scrise	285
IV.6.3. Evaluarea prin probe practice	286
IV.6.4. Testul docimologic	286
IV.7. Metode alternative/complementare/moderne de evaluare.....	289
IV.7.1. Observarea sistematică a comportamentului elevului față de învățare/ față de activitatea școlară, sau în procesul de învățământ	289
IV.7.1.1. Fișa de evaluare	290
IV.7.1.2. Scara de clasificare	304
IV.7.1.3. Lista de control și verificare	291
IV.7.1.4. Grila de apreciere	291
IV.7.2. Portofoliul	292
IV.7.3. Proiectul.....	293
IV.7.4. Investigația	295
IV.7.5. Autoevaluarea/evaluarea formatoare.....	296
IV.8. Tipologia itemilor utilizați în evaluare	297
IV.8.1. Caracteristicile itemilor	299
IV.8.1.1. Itemi obiectivi	299
IV.8.1.2. Itemi semiobiectivi	302
IV.8.2. Itemi subiectivi care solicită un răspuns deschis	304
IV.9. Factori perturbatori și erori în evaluare	305
IV.10. Efectul backwash	309
IV.11. Evaluarea tradițională vs. evaluarea modernă.....	310
IV.12. Scurtă privire istorică și deschideri în contextul european contemporan.....	311
IV.12.1. Considerații introductive în problematica evaluării la nivel european	311
IV.12.2. O lucrare de referință în problema evaluării publicată la sfârșitul secolului trecut.....	316
IV.12.3. Literatura anglo-saxona actuală, model pentru dezvoltările locale.....	320
IV.12.4. Evaluarea internațională a elevilor	322
IV.13. Întrebări/Sarcini de reflecție și exerciții aplicative.....	323
Bibliografie.....	324

CURSUL V

Fenomenul educațional și problematica lumii contemporane

V.1. Societatea globală și educația continuă.....	326
V.2. Lumea/societatea umană încotro?.....	327
V.3. Societate regională și educația	328
V.4. Educația și societatea românească în contextul regionalizării și globalizării.....	330
V.5. O „lectură” a educației prin grila postmodernității.....	331
V.6. Manifestări contemporane ale umanismului în științele educației	335
V.7. Cultura și școala contemporană	336
V.8. Condiția de științificitate a cunoștințelor pedagogice – necesitate a lumii contemporane.....	338
V.8.1. Condiția de științificitate – înțeles și proprietăți.....	339
V.8.2. Explicația științifică în pedagogie/științele educației.....	340

V.9. Direcții noi în demersul științific educațional din perspectiva didacticii contemporane	343
V.9.1. Paradigmele și schimbările noi în demersul educațional.....	343
V.9.2. Paradigma normativă.....	348
V.9.3. Paradigma interpretativă.....	351
V.10. Demersul centrat pe competențe.....	356
V.11. „Noile educații” și educația contemporană.....	363
V.12. Autoeducația în contemporaneitate	365
V.13. Educația permanentă și contemporaneitatea	366
V.14. Sarcini de reflecție și exerciții aplicative	368
Bibliografie.....	369

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	373
-------------------------------------	------------